

ĢENERĀLADVOKĀTES JULIANAS KOKOTES

[JULIANE KOKOTT] SECINĀJUMI,

sniegti 2005. gada 15. decembrī¹

I — Ievads

1. Izskatāmā lieta sniedz iespēju precizēt trešo valstu pilsoņu, kas ir Eiropas Savienības pilsoņu ģimenes locekļi, tiesisko stāvokli attiecībā uz to pieeju darba tirgum Kopienā.

3. Šādos apstākļos Luksemburgas *Cour administrative*² [Administratīvā tiesa] (turpmāk tekstā arī — “iesniedzējtiesa”) lūdz Tiesu sniegt Kopienu tiesību interpretāciju un galvenokārt vēlas uzzināt, vai attiecīgajam trešās valsts pilsonim, pamatojoties uz noteikumiem, kas saistīti ar darba ņēmēju brīvu pārvietošanos, ir nepieciešama darba atļauja.

II — Atbilstošās tiesību normas

A — Kopienu tiesību normas

2. Lieta attiecas uz trešās valsts pilsoni, kas ir precējies ar Luksemburgas pilsoni un kopā ar viņu dzīvo Beļģijā, netālu no Beļģijas un Luksemburgas robežas. Laikā, kamēr viņa sieva izgāja profesionālo apmācību un darba praksi Beļģijā, viņš pats gribēja veikt profesionālo darbību Luksemburgā, tomēr vietējās iestādes atteicās izsniegt viņam darba atļauju.

4. Kopienu tiesībās šo gadījumu regulē 11. pants Padomes 1968. gada 15. oktobra Regulā (EEK) Nr. 1612/68 par darba ņēmēju

1 — Oriģinālvaloda — vācu.

2 — Administratīvā tiesa.

brīvu pārvietošanos Kopienā (turpmāk tekstā — “Regula Nr. 1612/68”)³, kas nosaka:

stāvokļa uzlabošana, vienlaicīgi ļaujot apmierināt dalībvalstu tautsaimniecību vajadzības; tā kā būtu jāapstiprina visu dalībvalstu darba ņēmēju tiesības izvēlēties darbu Kopienā” (trešais apsvērums).

“Ja dalībvalsts pilsonis strādā kā darba ņēmējs vai kā pašnodarbināta persona citā dalībvalstī, viņa laulātais un bērni, kas ir jaunāki par 21 gadu vai arī atrodas viņa apgādībā, ir tiesīgi strādāt kā darbinieki tajā pašā dalībvalstī arī tad, ja viņi nav nevienas dalībvalsts pilsoņi.”

5. Turklāt Regulas Nr. 1612/68 preambulā ir minēts:

“tā kā brīvu pārvietošanos varēs īstenot saskaņā ar objektīviem standartiem, brīvi un ar cieņu tikai tad, ja vienlīdzīgu attieksmi faktiski un normatīvajos aktos īsteno visos jautājumos, kas ir saistīti ar algotu darbu un tiesībām uz mājokli, kā arī novērsis šķēršļus, kas apgrūtina darba ņēmēju mobilitāti, īpaši attiecībā uz darba ņēmēja tiesībām apvienoties ar savu ģimeni un nosacījumiem, saskaņā ar kuriem šo ģimeni integrē uzņēmējā valstī” (piektais apsvērums).

“tā kā pārvietošanās brīvība ir darba ņēmēju un viņu ģimeņu pamatbrīvība; tā kā darbspēka mobilitātei Kopienā ir jāgarantē darba ņēmējam iespēja uzlabot savus dzīves un darba apstākļus, kā arī jāveicina sociālā

6. Papildus ir jāmin Padomes 1993. gada 29. oktobra Direktīva 93/96/EEK par studentu uzturēšanās tiesībām⁴ (turpmāk tekstā

3 — OV L 257, 2. lpp. Regulas Nr. 1612/68 11. pants tika atcelts un aizstāts ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīvu 2004/38/EK par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK (OV L 158, 77. lpp., un grozījums — OV L 229, 35. lpp.; turpmāk tekstā — “Direktīva 2004/38”). Tomēr šis grozījums stājas spēkā tikai 2006. gada 30. aprīlī un tādējādi neietekmē pamata prāvas faktiskos apstākļus.

4 — OV L 317, 59. lpp. Direktīva tika atcelta un aizstāta ar Direktīvu 2004/38. Tomēr šis tiesību aktu grozījums stājas spēkā tikai 2006. gada 30. aprīlī un tādējādi neietekmē pamata prāvas faktiskos apstākļus.

arī — “Studentu direktīva”). Tās 2. panta 2. punkta otrā daļa nosaka:

“Tā dalībvalsts pilsoņa, kam ir uzturēšanās tiesības kādā dalībvalstī, laulātajam vai apgādājamajiem bērniem ir tiesības kļūt par darba ņēmējiem vai pašnodarbinātām personām visā attiecīgās dalībvalsts teritorijā pat tad, ja viņi nav nevienas dalībvalsts pilsoņi.”

B — Valsts tiesību normas

7. Iesniedzējtiesa neprecizē, kuri Luksemburgas tiesību noteikumi ir piemērojami pamata prāvā. Tomēr no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka tādām personām kā Sikotiks [*Cikotic*], kas nav Eiropas Ekonomikas zonas dalībvalsts pilsonis, Luksemburgā ir nepieciešama darba atļauja, ko var atteikt izsniegt *inter alia* darba tirgus politikas iemeslu dēļ⁵.

5 — Papildus no lietas materiāliem izriet, ka izskatāmajā lietā Luksemburgas iestādes tostarp piemērojušas šādas valsts tiesību normas: 1972. gada 28. marta likuma 27. panta redakcijā ar grozījumiem [*Loi modifiée du 28 mars 1972 concernant 1) l'entrée et le séjour des étrangers; 2) le contrôle médical des étrangers; 3) l'emploi de la main-d'œuvre étrangère*] un Lielhercogistes 1972. gada 12. maija noteikumu 10. panta redakcijā ar grozījumiem [*Règlement grand-ducal modifié du 12 mai 1972 déterminant les mesures applicables pour l'emploi des travailleurs étrangers sur le territoire du Grand-Duché de Luxembourg*].

III — Fakti un pamata prāva

8. Sintija Materna [*Cynthia Mattern*] ir Luksemburgas pilsonē. Viņa ir precējusies ar Hairudinu Sikotiku [*Hajrudin Cikotic*], kurš atbilstoši iesniedzējtiesas sniegtajai informācijai ir “Dienvidslāvijas pilsonis”.

9. 2003. gada pavasarī laulātie kopā dzīvoja Beļģijā, Atu [*Athus*] pašvaldības teritorijā (Obaņa [*Aubagne*]). Šeit Materna piedalījās ģimenes un veselības aprūpes apmācībā asistenta amatam vidējās profesionālās apmācības ietvaros⁶ un izgāja arī darba praksi⁷. No lietas materiāliem izriet, ka 2003. gada 30. jūnijā Materna saņēma diplomu no profesionālās izglītības iestādes Beļģijā⁸. Par laikposmu kopš 2003. gada 15. jūlija viņai bija noslēgts beztermiņa darba līgums ar uzņēmumu Petanžā [*Petange*] (Luksemburgas Lielhercogiste), kaut gan nav skaidrs, kad tieši tas tika noslēgts.

10. Arī 2003. gada pavasarī Sikotiks, atrodoties Beļģijā, centās atrast algotu darbu

6 — “Formation d'auxiliaire familiale et sanitaire à l'enseignement secondaire professionnel”.

7 — No lietas materiāliem izriet, ka no 2003. gada marta līdz jūnijam Materna izgāja darba praksi kā slimnieku kopēja (“aide soignante”).

8 — “Certificat de qualification de sixième année de l'enseignement secondaire professionnel”, ko *Athénée Royal Athus* pagaidu kārtībā izsniedza 2003. gada 30. jūnijā Obaņa [*Aubagne*] (Atu [*Athus*]).

Luksemburgā. 2003. gada 18. martā⁹ kāds uzņēmums no Ernsteras [*Ernster*] Luksemburgas Lielhercogistē izsniedza deklarāciju par Sikotika pieņemšanu darbā un vienlaicīgi pieprasīja viņam darba atļauju¹⁰.

patlaban strādā Luksemburgā kā darba ņēmēja privātajā sektorā¹².

11. Ar 2003. gada 14. jūlija lēmumu Luksemburgas Darba un nodarbinātības lietu ministrs¹¹ atteicās piešķirt Sikotikam darba atļauju, norādot, ka Luksemburgas nodarbinātības dienestā ir reģistrējušies pietiekami daudz zemas kvalifikācijas darba meklētāju un ka priekšroka attiecībā uz brīvajām darba vietām ir jādod Eiropas Ekonomikas zonas dalībvalstu pilsoņiem. Turklāt darba devējs nebija reģistrējis attiecīgo vakanto darba vietu un kopš 2003. gada 17. marta tajā nelikumīgi bija nodarbinājis Sikotiku.

IV — Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu un tiesvedība Tiesā

14. 2005. gada 11. februārī Luksemburgas *Cour administrative* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālo jautājumu:

12. Laulātie Materna un Sikotiks apstrīdēja šo lēmumu, vērsoties administratīvajā tiesā, turklāt viņi īpaši uzsvēra, ka ir pārkāptas Kopienų tiesību normas. Šobrīd Luksemburgas *Cour administrative* izskata lietu otrajā instancē.

13. Cik zināms, Materna un Sikotiks vēl joprojām dzīvo Atu, Beļģijā. Tomēr Materna

Vai Kopienų noteikumi par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos ir piemērojami gadījumā, ja trešās valsts pilsonis ir precējies ar Kopienų pilsoni, kurš dalībvalstī, kura nav viņa valsts, iziet apmācību un darba praksi, un [...] vai tādēļ laulāto, kas nav Kopienų pilsonis, var atbrīvot no pienākuma saņemt darba atļauju, pamatojoties uz noteikumiem, kas Kopienų pilsoņiem un to ģimenes locekļiem, kas ir trešo valstu pilsoņi, garantē tiesības uz darba ņēmēju brīvu pārvietošanos?

9 — Datums, kurā pieteikums tika saņemts Luksemburgas nodarbinātības dienestā ("Administration de l'Emploi").

10 — "Déclaration d'Engagement tenant lieu de demande en obtention du permis de travail".

11 — *Ministre du Travail et de l'Emploi*.

12 — Par to skat. neapstrīdētos datus prasītāju procesuālajos rakstos abās pamata prāvas instancēs.

15. Vācijas valdība, Apvienotās Karalistes valdība un Eiropas Kopienų Komisija iesniedza Tiesai savus rakstveida apsvērumus.

17. Neņemot vērā īpašās tiesības, kas var izrietēt, piemēram, no Asociāciju līgumiem¹³, *Kopienų tiesības* pašreizējā situācijā *neparedz* trešās valsts pilsonim *tiesās tiesības* uz pieeju dalībvalsts darba tirgum¹⁴.

V — Vērtējums

16. Ar savu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu iesniedzējtiesa galvenokārt vēlas uzzināt, vai drīkst atteikt pieeju algotam darbam un iespēju strādāt algotu darbu trešās valsts pilsonim šādos apstākļos:

— trešās valsts pilsonis ir precējies ar attiecīgās dalībvalsts pilsoni;

— viņa laulātā ir izgājusi apmācību un darba praksi citā dalībvalstī;

— abi laulātie dzīvo kopā šajā citā dalībvalstī.

18. Tomēr viņam var būt *atvasinātās tiesības* uz pieeju algotam darbam un iespēju strādāt algotu darbu dalībvalstī, ja viņš ir šajā dalībvalstī strādājoša darba ņēmēja, kas pats ir citas dalībvalsts pilsonis, laulātais vai bērns (Regulas Nr. 1612/68 11. pants). Tādas pašas tiesības ir tāda Eiropas Savienības pilsoņa laulātajam vai bērnam, kurš, izmantojot savas tiesības uz brīvu pārvietošanos, dzīvo šajā dalībvalstī kā students (Direktīvas 93/96 2. panta 2. punkta otrā daļa)¹⁵.

13 — Piemēram, ar Eiropas Ekonomikas zonas līguma 28. pantu (OV 1994, L 1, 3. lpp.) darba ņēmēju brīva pārvietošanās tika pilnībā attiecināta uz visu EEZ teritoriju; attiecībā uz Šveices pilsoņiem ir spēkā divpusējais Nolīgums starp Eiropas Kopienų un tās dalībvalstīm, no vienas puses, un Šveices Konfederāciju, no otras puses, par personu brīvu pārvietošanos (OV 2002, L 114, 6. lpp.). Ne tik tālejošs ir, piemēram, Nolīgums, ar ko izveido asociāciju starp Eiropas Ekonomikas kopienų un Turciju (OV 1964, 217, 3685. lpp.), kā arī attiecīgie piemērošanas noteikumi Asociācijas Padomes 1980. gada 19. septembra Lēmumā Nr. 1/80 (skat. arī Asociācijas līguma 12. pantu un Lēmuma Nr. 1/80 6. pantu).

14 — Par jaunākajām tendencēm šajā jomā skat., piemēram, Komisijas priekšlikumu Padomes direktīvai par nosacījumiem attiecībā uz trešo valstu pilsoņu iecelšanu un uzturēšanos, lai strādātu algotu darbu vai veiktu saimniecisko darbību pašnodarbinātās personas statusā, COM(2001) 386, galīgā redakcija (OV 2001, C 332 E, 248. lpp.); sakarā ar turpmāko attīstību skat. arī Padomes 2003. gada 25. novembra Direktīvu 2003/109/EK par to trešo valstu pilsoņu statusu, kuri ir kādas dalībvalsts pastāvīgie iedzīvotāji (OV 2004, L 16, 44. lpp.), it īpaši 11. un 14. pantu.

15 — 2006. gada 30. aprīlī attiecībā uz Eiropas Savienības pilsoņu ģimenes locekļiem stājas spēkā atbilstošā horizontālā tiesību norma, proti, Direktīvas 2004/38 23. pants. Tas aizstāj gan Regulas Nr. 1612/68 11. pantu, gan Direktīvas 93/96 2. panta 2. punkta otro daļu.

19. Izvērtējot šīs tiesību normas, neiedziļināšos nedz ieceļošanas un uzturēšanās tiesību problēmās, nedz arī jautājumā par iespējamu Kopienu tiesību normu ļaunprātīgu izmantošanu, jo lietā esošā informācija neliecina par to, ka Sikotiks nelegāli uzturas Kopienā un ka ir noslēgta aprēķina laulība, vai arī ka laulāto Maternas un Sikotika dzīvošana Beļģijā ir fiktīva.

jamība, ja viņa laulāto Maternu, kas ir Luksemburgas pilsoņe un kas Beļģijā iziet darba praksi, var uzskatīt par darba ņēmēju šī noteikuma izpratnē.

A — Atvasinātās tiesības uz pieeju algotam darbam un iespēju strādāt algotu darbu saskaņā ar Regulas Nr. 1612/68 11. pantu

20. Atvasinātās tiesības attiecībā uz pieeju darba tirgum Sikotika gadījumā var izrietēt no Regulas Nr. 1612/68 11. panta, uz ko skaidri atsaucas iesniedzējtiesa savā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu. Sikotiks var atsaukties uz šo noteikumu, ja uz viņu ir attiecināma šā noteikuma personiskā un teritoriālā piemērojamība.

22. Darba ņēmēja jēdziens EKL 39. panta un Regulas Nr. 1612/68 izpratnē ir Kopienu tiesību jēdziens, kas atbilstoši Tiesas pastāvīgajai judikatūrai nav interpretējams sašaurināti¹⁶.

23. Darba tiesisko attiecību raksturīgā iezīme ir tā, ka persona noteiktu laiku par labu citam un viņa vadībā sniedz pakalpojumus, par kuriem tā saņem darba samaksu¹⁷.

24. Darba ņēmēja statusu Kopienu tiesību izpratnē neietekmē tas, ka atbilstoši valsts

1) Personiskā piemērojamība — darba ņēmēja laulātais

21. Uz Sikotiku attiecas Regulas Nr. 1612/68 11. panta personiskā piemēro-

16 — 2004. gada 23. marta spriedums lietā C-138/02 *Collins* (*Recueil*, I-2703. lpp., 26. punkts), 2004. gada 7. septembra spriedums lietā C-456/02 *Trojani* (Krājums, I-7573. lpp., 15. punkts) un 2005. gada 17. marta spriedums lietā C-109/04 *Kranemann* (Krājums, I-2421. lpp., 12. punkts). Skat. arī 1964. gada 19. marta spriedumu lietā 75/63 *Unger* (*Recueil*, 381., 396. un turpmākās lpp.), 1982. gada 23. marta spriedumu lietā 53/81 *Levin* (*Recueil*, 1035. lpp., 11. un 13. punkts), 1986. gada 3. jūlija spriedumu lietā 66/85 *Lawrie-Blum* (*Recueil*, 2121. lpp., 16. punkts), 1989. gada 31. maija spriedumu lietā 344/87 *Bettray* (*Recueil*, 1621. lpp., 11. punkts), 1992. gada 26. februāra spriedumu lietā C-3/90 *Bernini* (*Recueil*, I-1071. lpp., 14. punkts), 1999. gada 8. jūnija spriedumu lietā C-337/97 *Meeusen* (*Recueil*, I-3289. lpp., 13. punkts) un 2002. gada 19. novembra spriedumu lietā C-188/00 *Kurz* (*Recueil*, I-10691. lpp., 32. punkts).

17 — Iepriekš minētie spriedumi lietās *Lawrie-Blum* (17. punkts), *Bettray* (12. punkts), *Bernini* (14. punkts), *Meeusen* (13. punkts), *Kurz* (32. punkts), *Collins* (26. punkts), *Trojani* (15. punkts) un *Kranemann* (12. punkts) (visi minēti 16. zemsvītras piezīmē).

tiesībām darba attiecības ir *sui generis* tiesiskās attiecības, ne arī tas, cik liels ir attiecīgā nodarbinātā darba ražīgums un no kurienes tiek ņemti līdzekļi darba samaksai, kā arī darba samaksas ierobežotais apmērs¹⁸. Par darba ņēmēju ir drīzāk uzskatāma jebkura persona, kas patiesi veic faktisku darbību, izņemot darbību, kam ir tik ne-nozīmīgs apmērs, ka tā ir tikai pakārtota un nebūtiska¹⁹.

25. Tādējādi par darba ņēmēju ir uzskatāma arī persona, kas apmācības ietvaros iziet darba praksi, ja prakse tiek organizēta kā reāls un efektīvs algots darbs²⁰.

26. Pamatojoties uz iesniegto informāciju, nav iespējams pilnībā izvērtēt, vai Materna atbilst šiem kritērijiem. Turklāt prejudiciālā nolēmuma sniegšanas procedūrā atbilstoši EKL 234. pantam Tiesa nav kompetenta izvērtēt pamata prāvas faktiskos apstākļus

vai piemērot valsts pasākumiem vai apstākļiem pašas interpretētos Kopienų noteikumus²¹. Drīzāk iesniedzējtiesai ir jāizdara attiecīgie vajadzīgie secinājumi.

27. Tā kā apmācības ietvaros izietā darba prakse galvenokārt ir paredzēta profesionālo iemaņu attīstīšanai, iesniedzējtiesa, izvērtējot jautājumu, vai to var uzskatīt par reālu un efektīvu nodarbošanos, ir tiesīga pārbaudīt tostarp, vai attiecīgā persona ir nostrādājusi pietiekamu stundu skaitu, lai iepazītos ar attiecīgo darbu²².

28. Turklāt iesniedzējtiesai ir jānoskaidro, vai Materna par savu darba praksi ir saņēmusi kaut vai nelielu atalgojumu. Tikai šādā gadījumā viņu var uzskatīt par darba ņēmēju.

29. Tādējādi no secinājumiem, kas iesniedzējtiesai ir jāizdara, ir atkarīgs, vai uz Sikotiku kā Maternas laulāto ir attiecināma

18 — Iepriekš minētie spriedumi lietās *Levin* (16. punkts), *Lawrie-Blum* (20. un 21. punkts), *Betray* (15. un 16. punkts), *Kwz* (32. punkts), *Trojani* (16. punkts) un *Kranemann* (17. punkts) (visi minēti 16. zemsivītras piezīmē).

19 — Iepriekš minētie spriedumi lietās *Betray* (13. punkts), *Bernini* (14. punkts), *Meeusen* (13. punkts), *Collins* (26. punkts), *Trojani* (15. punkts) un *Kranemann* (12. punkts) (visi minēti 16. zemsivītras piezīmē).

20 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Bernini* (15. punkts), līdzīgi arī spriedumi lietās *Lawrie-Blum* (19.–21. punkts) un *Kranemann* (13. punkts) (visi minēti 16. zemsivītras piezīmē).

21 — Tiesas pastāvīgā judikatūra; skat. neseno 2005. gada 9. jūnija spriedumu apvienotajās lietās C-211/03, C-299/03 un no C-316/03 līdz C-318/03 *HLH Warenvertrieb* un *Orthica* (Krājums, I-5141. lpp., 96. punkts).

22 — Spriedums lietā *Bernini* (iepriekš minēts 16. zemsivītras piezīmē), 16. punkts.

Regulas Nr. 1612/68 11. panta personiskā piemērojamība.

praksi, tomēr Sikotiks tajā pašā laikā centās panākt pieeju darba tirgum nevis *šajā*, bet gan *citā* dalībvalstī — Luksemburgā.

2) Teritoriālā piemērojamība — nodarbinātības vieta

30. Uz Sikotiku ir attiecināma Regulas Nr. 1612/68 11. panta teritoriālā piemērojamība tad, ja viņa laulātā Materna “kādas dalībvalsts teritorijā”²³ strādā algotu darbu²⁴ un viņš pats vēlas strādāt kādu algotu darbu “šīs dalībvalsts” teritorijā.

31. Izskatāmo lietu raksturo tas, ka laulātie Sikotiks un Materna dzīvo kopā Beļģijā, kur Materna attiecīgajā laikposmā — 2003. gada pavasarī²⁵ — izgāja apmācību un darba

32. Regulas Nr. 1612/68 11. pants neattiecas uz šādu situāciju, jo atbilstoši tā formulējumam Kopienų darba ņēmēja ienākumu gūšanas vietai un šā darba ņēmēja laulātā, kas ir trešās valsts pilsonis, ienākumu gūšanas vietai ir jāatrodas *vienā un tajā pašā dalībvalstī* (“šīs dalībvalsts” teritorijā). Uz to pamatoti norāda arī valdības, kas iestājušās lietā, kā arī Komisija.

33. Tiesības veikt algotu darbu, pamatojoties uz Regulas Nr. 1612/68 11. pantu, nepiešķir migrējošā darba ņēmēja ģimenes locekļiem pašas tiesības uz brīvu pārvietošanos. Tās drīzāk līdzīgi kā pārējie noteikumi, kas ietverti Regulas Nr. 1612/68 10.–12. pantā, attiecas uz *konkrēto migrējošo darba ņēmēju*, kura ģimenes loceklis — laulātais vai apgādājamais bērns — ir trešās valsts pilsonis. Minētie noteikumi ir tādu tiesību aktu sistēmas daļa, kas paredzēti visu šķēršļu, kas apgrūtinā *migrējošā darba ņēmēja* mobilitāti, novēršanai, tostarp attiecībā uz viņa tiesībām apvienoties ar savu ģimeni un nosacījumiem,

23 — Tāds pats formulējums ir arī noteikuma franču, itāļu, portugāļu un holandiešu valodas versijā. Turpreti, piemēram, Regulas Nr. 1612/68 11. panta daļu, angļu, somu, zviedru un spāņu valodas versijā runa ir par darbu *citas* dalībvalsts teritorijā.

24 — Šajā gadījumā nav nozīmes alternatīvai, kas arī ir minēta Regulas Nr. 1612/68 11. pantā, — veikt darbību pašnodarbinātās personas statusā.

25 — Jāatgādina, ka 2003. gada pavasarī Sikotiks, atrodoties Beļģijā, meklēja darbu Luksemburgā un kāds Luksemburgas uzņēmums 2003. gada 18. martā vietējās iestādes pieprasīja Sikotikam darba atļauju. Luksemburgas darba un nodarbinātības ministra lēmums atteikt darba atļauju pieņemts 2003. gada 14. jūlijā.

saskaņā ar kuriem šo ģimeni integrē *uzņēmējā valstī*²⁶.

viņu ģimeņu pamatbrīvība". Dzīves apstākļu, kā arī sociālā stāvokļa uzlabošanu, par ko ir runa tajā pašā apsvērumā, bieži var panākt labāk arī tad, ja paralēli migrējošajam darba ņēmējam arī viņa laulātais, uz vietas gūstot ienākumus no algota darba, sniedz ieguldījumu ģimenes uzturēšanā.

34. Tādējādi Regulas Nr. 1612/68 11. panta mērķis ir tikai īstenot EKL 39. pantā paredzētās *migrējošā darba ņēmēja* tiesības brīvi pārvietoties un vienlaicīgi aizsargāt viņa un viņa ģimenes locekļu tiesības uz ģimenes dzīvi, ko paredz ECTK²⁷ 8. pants un tagad arī Eiropas Savienības Pamattiesību hartas²⁸ 7. pants. Ņemot vērā iepriekš minēto, ir saprotams, kāpēc Regulas Nr. 1612/68 preambulas trešajā apsvērumā pārvietošanās brīvība ir formulēta kā "darba ņēmēju un

35. Ņemot vērā šo integrācijas mērķi, ir jāsecina, ka migrējošo darba ņēmēju ģimenes locekļu tiesības veikt algotu darbu nav spēkā visā Kopienų teritorijā, bet gan tikai tajā dalībvalstī, kurā attiecīgais migrējošais darba ņēmējs strādā.

26 — Regulas Nr. 1612/68 preambulas piektais apsvērumš. Par ģimenes dzīves nozīmi saistībā ar personu brīvas pārvietošanās noteikumiem skat. arī 2005. gada 14. aprīļa spriedumu lietā C-157/03 Komisija/Spānija (Krājums, I-2911. lpp., 26. punkts), 2002. gada 25. jūlija spriedumu lietā C-459/99 MRAX (Recueil, I-6591. lpp., 53. punkts), 2002. gada 11. jūlija spriedumu lietā C-60/00 Carpenter (Recueil, I-6279. lpp., 38., 39. un 42. punkts), 2000. gada 11. aprīļa spriedumu lietā C-356/98 Kaba (Recueil, I-2623. lpp., 20. punkts) un 1990. gada 13. novembra spriedumu lietā C-308/89 Di Leo (Recueil, I-4185. lpp., 13. punkts).

27 — Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija, kas parakstīta 1950. gada 4. novembrī Romā.

28 — OV 2000, C 364, 1. lpp. Pati Pamattiesību harta vēl nerada primārajām tiesībām pielīdzināmas saistošas tiesiskās sekas, tomēr kā juridiskās izziņas avots tā sniedz ieskatu Kopienų tiesību garantētās pamattiesībās. Šajā sakarā skat. manus 2005. gada 8. septembra secinājumus lietā C-540/03 Parlements/Padome (lieta atrodas izskatīšanā Tiesā, 108. punkts) un 2004. gada 14. oktobra secinājumus apvienotajās lietās C-387/02, C-391/02 un C-403/02 Berlusconi u.c. (2005. gada 3. maija spriedums, Krājums, I-3565. lpp., 83. punkts); tāda pašā nozīmē skat. ģenerāldokvāta Pojaresa Maduru [Poiares Maduro] 2004. gada 29. jūnija secinājumus lietā C-181/03 P Nardone/Komisija (2005. gada 13. janvāra spriedums, Krājums, I-199. lpp., 51. punkts), ģenerāldokvāta Mišo [Mischo] 2001. gada 20. septembra secinājumus apvienotajās lietās C-20/00 un C-64/00 Booker Aquaculture un Hydro Seafood (2003. gada 10. jūlija spriedums, Recueil, I-7411. lpp., 126. punkts), ģenerāldokvāta Ticano [Tizzano] 2001. gada 8. februāra secinājumus lietā C-173/99 BECTU (2001. gada 26. jūnija spriedums, Recueil, I-4881. lpp., 28. punkts), kā arī ģenerāldokvāta Ležē [Léger] 2001. gada 10. jūlija secinājumus lietā C-353/99 P Padome/Hautala (2001. gada 6. decembra spriedums, Recueil, I-9565. lpp., 82. un 83. punkts); ne tik kategorisks ir ģenerāldokvāts Albers [Alber] savos 2002. gada 24. oktobra secinājumos lietā C-63/01 Evans (2003. gada 4. decembra spriedums, Recueil, I-14447. lpp., 80. punkts).

36. Nav nekādu šaubu, ka ne vienmēr var izveidoties ideāla situācija, kad gan migrējošais darba ņēmējs, gan arī viņa ģimenes locekļi atrod dzīvesvietu, darbu un izglītības iespējas vienā un tajā pašā vietā. Tomēr, lai iespējami labāk nodrošinātu viņu integrāciju uzņēmējā valstī, ir būtiski, lai migrējošā darba ņēmēja ģimenes locekļi meklētu piemērotas darba vietas kopīgās dzīvesvietas apkārtnē.

37. Šī vajadzība ir atspoguļota Regulas Nr. 1612/68 11. panta formulējumā — migrējošā darba ņēmēja laulātajam un bērniem ir tiesības strādāt algotu darbu "visā [uzņēmējas dalībvalsts] teritorijā", t.i., ne

tikai kopīgajā dzīvesvietā vai migrējošā darba ņēmēja nodarbinātības vietā, bet arī citur.

Sikotiks varētu strādāt Luksemburgas Lielhercogistē, nevis braukātu uz attālāku Beļģijas pilsētu, piemēram, uz Briseli vai Namūru.

38. Jāatzīst, ka pierobežu reģionos bieži var atrast labāku darba vietu blakus esošajās dalībvalstīs nekā “visā [uzņēmējas dalībvalsts] teritorijā”. Piemēram, atrodoties Zalcburgā, ir ievērojami sarežģītāk pievērsties Vīnei nekā tuvumā esošajai Augšbavārijai (Vācija), tāpat kā attālums no Tionvilles [Thionville] Francijā līdz Luksemburgai ir ievērojami mazāks nekā līdz Parīzei vai Marseļai. *Pierobežu darbinieki*²⁹ ir plaši izplatīts fenomens tieši pierobežu apgabalā starp Beļģiju, Luksemburgu, Franciju un Vāciju. Arī Beļģijas apdzīvotā vieta Atu, kur kopā dzīvo Sikotiks un Materna, atrodas tiešā Luksemburgas robežas tuvumā. No turienes līdz Sikotika iespējamā darba devēja atrašanās vietai Luksemburgas pilsētā Ernsterā³⁰ ir tikai 47 kilometri. Tādējādi ir skaidrs, ka laulāto Maternas un Sikotika integrācijai un ģimenes kopdzīvei Beļģijā būtu labāk, ja

39. Tomēr pašreizējā Kopienu tiesību situācijā Regulas Nr. 1612/68 11. pants neparedz trešo valstu pilsoņiem šādas *pārrobežu* darba iespējas *Kopienā*. Tādējādi Kopienu likumdevējs nav ierobežojis attiecīgo personu darba iespējas, tās attiecinot tikai uz migrējošā darba ņēmēja nodarbinātības vietu, bet gan, lai sekmētu integrāciju un palielinātu izredzes iegūt piemērotu darbu, tās ir attiecinājis arī uz visu uzņēmējas dalībvalsts teritoriju. Acīmredzot tas tomēr līdz šim vēl nav izlēmis piešķirt ģimenes locekļiem tiesības veikt algotu darbu arī citās dalībvalstīs, nevis tikai uzņēmējā dalībvalstī, ne arī tikai pierobežu apgabalos, kuru tuvumā dzīvo migrējošā darba ņēmēja ģimene.

40. Tādēļ atbilstoši pašreizējai Kopienu tiesību situācijai:

29 — 1. panta f) punkts Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Regulā (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu (OV L 166, 1. lpp., labojumi OV L 200, 1. lpp.) ietver šādu jēdziena “pierobežu darbinieks” definīciju: “pierobežas darbinieks ir katra persona, kas veic darbību nodarbinātas vai pašnodarbinātas personas statusā kādā dalībvalstī, bet dzīvo citā dalībvalstī, kurā parasti atgriežas katru dienu vai vismaz vienreiz nedēļā”; līdzīgi noteikts 1. panta b) punktā Padomes 1971. gada 14. jūnija Regulā (EEK) Nr. 1408/71 par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem, pašnodarbinātām personām un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā (OV L 149, 2. lpp.).

30 — Šo ceļu posmu ar automašīnu var veikt 36 minūtēs, no tām 21 minūti (35 km) braucot pa lielceļiem (pamatojoties uz informāciju www.viamichelin.de un www.map24.de, abas mājas lapas pēdējo reizi apmeklētas 2005. gada 9. novembrī).

Regulas Nr. 1612/68 11. pants neparedz trešās valsts pilsonim tiesības veikt algotu darbu ne tikai tajā valstī, kurā, izmantojot savas tiesības uz pārvietošanās brīvību, strādā viņa laulātais, kas ir kādas dalībvalsts pilsonis, bet arī citā dalībvalstī.

3) Izmaiņas šās lietas apstākļos pēc darba atļaujas atteikuma

lēmumam (strādāt jebkādu algotu darbu visā “šīs dalībvalsts” teritorijā).

41. Ja piemērojamās valsts procesuālās tiesības ļauj iesniedzējtiesai ņemt vērā arī tādas izmaiņas šās lietas apstākļos, kas notikušas jau *pēc* Luksemburgas darba un nodarbinātības lietu ministra pieņemtā lēmuma atteikt darba atļauju³¹, tātad pēc 2003. gada 14. jūlija, ir jānorāda daži papildu aspekti.

42. Kā izriet no lietas materiāliem, Maternai kopš 2003. gada 15. jūlija ir beztermiņa darba līgums ar kādu uzņēmumu, kas atrodas Petanzā, Luksemburgas Lielhercogistē, un kopš tā laika viņa strādā Luksemburgā kā darba ņēmēja privātajā sektorā.

43. Tādējādi, raugoties no šobrīd pastāvošās situācijas, Sikotiks cenšas piekļūt darba tirgum *tajā pašā dalībvalstī*, kurā veic algotu darbu arī viņa laulātā, un tādējādi uz viņu ir attiecināma Regulas Nr. 1612/68 11. panta teritoriālā piemērojamība atbilstoši tā formu-

44. Turklāt nemaz nekaitē tas, ka attiecīgā dalībvalsts ir Maternas izcelsmes valsts.

45. Ir atzīts, ka Kopienų tiesību noteikumi gan neattiecas uz dalībvalstu pilnīgi iekšējām situācijām³². Tomēr, ja konkrētajam gadījumam ir saistība ar Kopienų tiesībām, it īpaši tādēļ, ka attiecīgā persona ir izmantojusi savas tiesības uz brīvu pārvietošanos, tad Kopienų tiesības ir piemērojamas arī attiecībā uz to dalībvalsti, kuras pilsonība ir attiecīgajai personai³³. Tam pamatā ir uzskats, ka dalībvalsts pilsonis būtu mazāk ieinteresēts savu tiesību uz brīvu pārvietošanos izmantošanā, ja rezultātā viņš nevarētu atsaukties uz Kopienų tiesībām saistībā ar savu izcelsmes valsti tāpat kā citu dalībvalstu pilsoņi.

46. Lidz ar to, ja iesniedzējtiesa atzīst, ka Materna atbilst migrējoša darba ņēmēja

31 — Šādā nozīmē varētu saprast nolēmuma par prejudiciāla jautājuma uzdošanu priekšpēdējā apsvērumā ietvertu atsauci uz 1993. gada 31. marta spriedumu lietā C-19/92 *Kraus* (*Recueil*, I-1663. lpp.), kurā ir norāde uz Maternas profesionālo karjeru “[savā] valstī”, tādējādi — uz viņas iespējamo atgriešanos Luksemburgas darba tirgū.

32 — 1982. gada 27. oktobra spriedums apvienotajās lietās 35/82 un 36/82 *Morson un Jhanjan* (*Recueil*, 3723. lpp., 16. un 17. punkts), 1990. gada 18. oktobra spriedums apvienotajās lietās C-297/88 un C-197/89 *Dzodzi* (*Recueil*, I-3763. lpp., 23. un 24. punkts) un 1997. gada 5. jūnija spriedums apvienotajās lietās C-64/96 un C-65/96 *Uecker un Jacquet* (*Recueil*, I-3171. lpp., 16. un 21. punkts).

33 — Spriedums lietā *Kraus* (iepriekš minēts 31. zemsvirtras piezīmē, 15. un 16. punkts), 2002. gada 11. jūlija spriedums lietā C-224/98 *D'Hoop* (*Recueil*, I-6191. lpp., 30. punkts) un 2004. gada 29. aprīļa spriedums lietā C-224/02 *Pusa* (*Recueil*, I-5763. lpp., it īpaši 17. punkts).

kritērijiem³⁴, viņu var uzskatīt par personu, kas atbilstoši EKL 39. pantam ir izmantojusi savas tiesības uz brīvu pārvietošanos, un tādējādi uz viņu attiecas Kopienų tiesību piemērojamība.

ne tikai ieceļošanas un uzturēšanās tiesības³⁷, bet arī tiesības uz darbu tajā dalībvalstī, kurā attiecīgajā laikposmā strādā migrējošais darba ņēmējs. Līdz ar to gadījumā, ja migrējošais darba ņēmējs atgriežas savas izcelsmes dalībvalsts darba tirgū, viņa ģimenes locekļiem ir jābūt tiesībām uz darbu atbilstoši Regulas Nr. 1612/68 11. pantam arī šajā dalībvalstī.

47. Tādus pašus apsvērumus var piemērot arī migrējošā darba ņēmēja ģimenes locekļu atvasinātajām tiesībām, kas noteiktas Regulas Nr. 1612/68 10.–12. pantā³⁵. Tas ir tādēļ, ka, kā jau iepriekš minēts³⁶, arī šīs atvasinātās tiesības sekmē migrējošā darba ņēmēja mobilitāti un viņa ģimenes dzīves aizsardzību.

49. Tas, ka laulātie Materna un Sikotiks, neskatoties uz iespējamo darbu Luksemburgā, arī turpmāk drīkst kopā dzīvot Beļģijā, Maternas gadījumā izriet no tiesībām uz brīvu pārvietošanos, kas viņai pienākas kā Eiropas Savienības pilsoni saskaņā ar EKL 18. pantu³⁸; Sikotika gadījumā atvasinātās uzturēšanās tiesības izriet no Direktīvas 90/364 1. panta 1. punkta, skatot to kopā ar 2. punkta a) apakšpunktu.

48. Tādējādi, lai labāk nodrošinātu migrējošā darba ņēmēja mobilitāti, tostarp arī viņa iespējamo atgriešanos savas izcelsmes valsts darba tirgū, un palīdzētu viņam saglabāt ģimenes dzīvi, migrējošā darba ņēmēja laulātajam un bērniem būtu vienmēr jāpiešķir

50. Kopsavilkums:

Ja pēc tam, kad darba ņēmējs ir izmantojis savas tiesības uz brīvu pārvietošanos, viņš

34 — Šajā sakarā skat. šo secinājumu 22.–28. punktu.

35 — Tiesa jau ir nospriedusi, ka atsaucē uz Kopienų tiesībām jautājumā par trešās valsts pilsoņa ieceļošanas un uzturēšanās tiesībām ir pieļaujama, ja attiecīgais trešās valsts pilsonis ir tāda Eiropas Savienības pilsoņa laulātais, kurš atgriežas savā dzimtenē; skat. 1992. gada 7. jūlija spriedumu lietā C-370/90 *Singh* (*Recueil*, I-4265. lpp., 19.–23. punkts) un 2003. gada 23. septembra spriedumu lietā C-109/01 *Akrich* (*Recueil*, I-9607. lpp., 54. punkts).

36 — Šo secinājumu 33. un turpmākie punkti.

37 — Spriedumi lietās *Singh* (19.–23. punkts) un *Akrich* (54. punkts) (iepriekš minēti 35. zemsvītras piezīmē).

38 — Uzturēšanās tiesības var tikt ierobežotas atbilstoši Padomes 1990. gada 28. jūnija Direktīvas 90/364/EEK par tiesībām uz dzīvesvietu (OV L 180, 26. lpp.; turpmāk tekstā — “Direktīva 90/364”) 1. pantam. Šo direktīvu atcēla un aizstāja Direktīva 2004/38, tomēr šīs tiesību akta grozījums stājas spēkā tikai 2006. gada 30. aprīlī un tādējādi neietekmē pamata prāvas faktiskos apstākļus.

atgriežas dalībvalstī, kuras pilsonis viņš ir, tad viņa laulātajam, kas ir trešās valsts pilsonis, saskaņā ar Regulas Nr. 1612/68 11. pantu ir tiesības veikt algotu darbu visā šīs dalībvalsts teritorijā.

kārtoti nedaudz apskatīta turpmākajā secinājumu daļā.

B — Atvasinātās tiesības uz pieeju algotam darbam un iespēju strādāt algotu darbu saskaņā ar Direktīvas 93/96 2. panta 2. punktu

51. Ja iesniedzējtiesa secina, ka Maternas Beļģijā izietā darba prakse neatbilst reālas un efektīvas nodarbošanās nosacījumiem, bet gan drīzāk tai ir bijis tik nenožīmīgs apmērs, ka tā ir tikai pakārtota un nebūtiska, tad viņu nevar uzskatīt par darba ņēmēju. Līdzīgi tas būtu gadījumā, ja Materna par savu darba praksi nebūtu saņēmusi kaut vai nelielu atalgojumu³⁹.

53. Studentu direktīva pretēji savam nosaukumam nav domāta tikai personām, kas studē universitātē vai citā specializētā augstākās izglītības iestādē. Drīzāk to var pēc būtības piemērot gadījumā, ja kādas dalībvalsts pilsonis uzturas citā dalībvalstī un tajā ir uzņemts atzītā izglītības iestādē, kur viņa galvenais mērķis ir piedalīties profesionālajā apmācībā (Direktīvas 93/96 1. panta teikuma pēdējā daļa). Tādējādi studentu direktīva attiecas arī uz tādiem profesionālās apmācības kursiem kā Maternas apmācība Beļģijā. Turklāt tas atbilst arī studentu direktīvas mērķim garantēt dalībvalstu pilsoņiem profesionālās apmācības pieejamību kādā citā dalībvalstī⁴⁰.

52. Tas tomēr nenožīmē, ka šādā gadījumā uz Maternu un Sikotiku neattiektos Kopienas tiesību piemērojamība. Katrā ziņā būtu bijis jāpiemēro studentu direktīva, kura tiks pa-

54. No studentu direktīvas 2. panta 2. punkta teikuma otrās daļas izriet, ka Sikotiks kā tādas Eiropas Savienības pilsoņes laulātais,

39 — Skat. šo secinājumu 23. un 28. punktu.

40 — Direktīvas 93/96 preambulas trešais un ceturtais apsvērums un 1. panta teikuma pirmā daļa.

kura sakarā ar profesionālo apmācību likumīgi⁴¹ uzturas kādā dalībvalstī, drīkst veikt jebkādu algotu darbu visā šīs dalībvalsts teritorijā neatkarīgi no viņa pilsonības.

valsts pilnīgi iekšēju situāciju. Kopš brīža, kad ieviestas vispārējās tiesības uz brīvu pārvietošanos (EKL 18. panta 1. punkts), jau tikai pārceļot dzīvesvietu uz ārzemēm, Eiropas Savienības pilsonis izmanto Kopienas tiesību aktos garantētās tiesības⁴³.

55. Šī noteikuma teritoriālā piemērojamība ir tāda pati kā Regulas Nr. 1612/68 11. pantam (“visā šīs dalībvalsts teritorijā”). Arī jautājumā par studentu ģimenes locekļu statusu studentu direktīva pamatojas uz līdzīgiem apsvērumiem kā Regula Nr. 1612/68 un tai ir līdzīgi mērķi. It īpaši saskaņā ar attiecīgās direktīvas preambulas astoto apsvērumu studenti var pilnvērtīgi izmantot uzturēšanās tiesības tikai tad, ja tās piešķir arī viņu ģimenes locekļiem. Līdz ar to arī studentu direktīva atzīst par svarīgu atbalstu ģimenes dzīvei un ģimenes integrāciju uzņēmējā dalībvalstī. Ņemot to vērā, viss, kas iepriekš minēts attiecībā uz Regulu Nr. 1612/68, attiecas arī uz studentu direktīvu⁴².

57. Turklāt Materna pārcēlās uz citu dalībvalsti kā studente ar mērķi iziet profesionālo apmācību. Šāda uzturēšanās ārzemēs var pozitīvi ietekmēt arī studenta profesionālo karjeru viņa izcelsmes dalībvalstī⁴⁴. Atgriežoties savā izcelsmes dalībvalstī, students var, piemēram, turpināt izglītību vai arī uzreiz uzsākt profesionālu darbību. Tādēļ ir jābūt iespējai piemērot tiesības, kas Maternai un viņas laulātajam izriet no studentu direktīvas, arī izcelsmes valstī Luksemburgā⁴⁵.

56. Ņemot vērā, ka Materna ir devusies uz ārzemēm, šajā gadījumā runa nav par dalīb-

41 — Atbilstoši Direktīvas 93/96 1. pantam studentam un viņa ģimenes locekļiem var neatzīt uzturēšanās tiesības, ja students nevar pierādīt, ka viņam ir pietiekami uzturēšanās izdevumi, lai viņš un viņa ģimene uzturēšanās laikā neapgrūtinātu uzņēmējas dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēmu.

42 — Šo secinājumu 30.–39. punkts.

43 — Šajā sakarā skat. arī 33. zemesvalsts piezīmē minētos spriedumus lietās *D'Hoop* (it īpaši 8. un 29. punkts) un *Pusa* (it īpaši 12., 17. un 21. punkts), kā arī 2005. gada 12. jūlija spriedumu lietā C-403/03 *Schempp* (Krājums, I-6421. lpp., 40. un turpmākie punkti). Citādā ziņā, attiecībā uz kuru Eiropas Savienības pilsoņa tiesības uz brīvu pārvietošanos, kā arī Direktīvas 90/364 un 93/96 vēl nebija piemērojamas, skat. vēl arī 1993. gada 26. janvāra spriedumu lietā C-112/91 *Werner* (*Recueil*, I-429. lpp., 16. un 17. punkts); šajā sakarā skat. arī ģenerālvokāta Ležē [*Léger*] 2005. gada 1. marta secinājumus lietā C-152/03 *Ritter-Coulais* (lieta atrodas izskatīšanā Tiesā, 51.–62. punkts).

44 — Tādā pašā nozīmē attiecībā uz ārzemēs iegūtu akadēmisko grādu skat. 31. zemesvalsts piezīmē minēto spriedumu lietā *Kraus*, 18. un turpmākie punkti.

45 — Par to konkrētāk skat. šo secinājumu 44.–48. punktu.

VI — Secinājumi

58. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, iesaku Tiesai atbildēt Luksemburgas *Cour administrative* šādi:

- 1) Padomes 1968. gada 15. oktobra Regulas (EEK) Nr. 1612/68 par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos Kopienā 11. pants neparedz trešās valsts pilsonim tiesības strādāt algotu darbu kādā citā dalībvalstī kā vien tajā, kurā, izmantojot savas tiesības uz brīvu pārvietošanos, strādā viņa laulātais, kas ir kādas dalībvalsts pilsonis.
- 2) Ja pēc tiesību uz brīvu pārvietošanos izmantošanas darba ņēmējs atgriežas dalībvalstī, kuras pilsonis viņš ir, tad viņa laulātajam, kas ir trešās valsts pilsonis, saskaņā ar Regulas Nr. 1612/68 11. pantu ir tiesības veikt jebkādu algotu darbu visā šīs dalībvalsts teritorijā.